

BAŞLANGIÇ DÜZEYİNDE SÖZLEŞMELER SÖZLEŞME KAVRAMI:

Borçlar Kanunu 1. maddesine göre sözleşme iki tarafın karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanı ile oluşan hukuki muameledir. Aslında sözleşme dendiği zaman bundan esas itibarıyla borç sözleşmesi, yani "taraplardan birisi veya her ikisi için borç doğuran sözleşme" anlaşılmalıdır.

Sözleşme bir hukuki muameledir. **Daha iyi bir tanımla sözleşme belirli bir hukuki sonucu doğurmaya yönelik karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanlarından oluşan bir hukuki muameledir.** Sözleşmeyi yapan taraflar bir hakkı veya hukuki ilişkiyi kurmak, devretmek, değiştirmek veya ortadan kaldırmak amacıyla yaparlar. Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere **Borçlar Kanunu 1'inci maddesi hukuki sonuca değinmediğinden eksiktir.** Ayrıca sözleşme bir hukuki ilişkidir. Sözleşme için kullanılan akit, mukavele kavramları arasında bir fark olmayıp bu sözcükler eş anlamlıdır.

Bunların ışığında sözleşme: iki veya daha çok şahsın bir hukuki sonuç meydana getirmek üzere karşılıklı irade beyanında bulunmalarına ve bu irade beyanlarının birbirine uygun olmasına sözleşme denir.

SÖZLEŞME TIPLERİ:

1-Düzenleyen hukuka göre sözleşmeler

2-Taraflara göre sözleşmeler:

A-Bir tarafa borç yükleyen sözleşmeler.

Burada taraflardan yalnız biri borç altına girmekle, diğer tarafın yerine getireceği hiçbir borcu bulunmamaktadır. Hiçbir borcu bulunmayan taraf, borç altına giren tarafın teklifini (icabını) kabul etmekte ve böylece alacaklı sıfatını kazanmaktadır. *Yalnız bir tarafa borç yükleyen sözleşmelere tek taraflı sözleşmeler denir. Burada da iki taraf söz konusudur. Zaten iki taraf olmayan bir sözleşme düşünülemez. Ancak sadece bir taraf edim yükü altına girdiğinden tek taraflı sözleşme olarak adlandırılır.*

Ör: *Bağışlama vaadi ve kefalet sözleşmesi*

B-İki tarafa borç yükleyen sözleşmeler:

Bu tür sözleşmelerde taraflardan her biri diğer tarafın aynı zamanda hem alacaklısı hem de borçlusudur. Bu tür sözleşmeler her iki tarafa da borç yüklemektedir. Bunlarda kendi arasında 2 'ye ayrılmaktadır. *Tarafların her ikisini borç altına sokan sözleşmelere iki taraflı (synallagmatik sözleşmeler) sözleşme denir.*

Ör. *Alım-satım akdi, hizmet sözleşmesi*

Alım satım akdinde satıcının malı teslim etme yükümlülüğü varken alıcının malın parasını ödeme yükümlülüğü vardır. Hizmet sözleşmesinde işçinin iş yapma yükümlülüğüne karşın işverenin işçinin ücretini ödeme yükümlülüğü söz konusudur. Örneklerde görüldüğü gibi her iki tarafın da belli bir edimi yerine getirme sorumluluğu vardır.İki taraflı sözleşmelerde taraflardan herbirinin edimi diğerinin edimine karşılık olmak üzere taahhüt edilmiştir. O halde

iki taraflı sözleşmeden bahsedebilmek için edimler arasında bir değiş-tokuş ilişkisi bulunmalı ve bu edimlerden her biri diğerine bağlı olarak kararlaştırılmış olmalıdır. □ Bazı sözleşmelerde ise başlıca edim tektir ve bunu taraflardan yalnız biri taahhüt etmiştir. Diğer taraf ise bu edimle değiş –tokuş edilmek üzere değil, sadece sözkonusu edimin amacını gerçekleştirmek ya da amacın gerçekleşmesi için lüzumlu giderleri karşılamak için borç altına girer. Örneğin ariyet sözleşmesinde başlıca edim ariyet verene düşer. O bir şeyi ariyet alana bir süre kullanması için vermekle yükümlüdür. Ariyet alanın ise, aldığı şeyle değiş tokuş edilecek karşılıklı edimi yoktur.

Gerçi o da bir borç altına girmiştir. Zira aldığı şeyi bir süre kullandıktan sonra geri vermekle yükümlüdür. Ne var ki, bu yükümlülük sadece ariyet verene ait edimin amacını gerçekleştirmek içindir. Ariyet alan aldığı şeyi bir süre kullandıktan sonra geri vermelidir ki-ariyet verene düşen- edimin amacı gerçekleşmiş olsun.

a-Tam iki tarafa borç yükleyen sözleşmeler:

Bu tür sözleşmede her iki tarafta birbirine karşı asli bir borç yüklenmektedir. Taraflardan birinin borcu diğer tarafın borcunun sebebini ve karşılığını oluşturur. Burada tam anlamıyla bir karşılıklılık ve bağımlılık ilişkisi vardır. Satış sözleşmesi, kira sözleşmesi gibi sözleşmeler bu tip sözleşmelerdir.

Edimler arasında bir değiş-tokuş ilişkisini kapsayan sözleşmelere tam iki taraflı sözleşmeler denir. Ör: alım-satım akdi

b-Eksik iki tarafa borç yükleyen sözleşmeler:

Bu sözleşmelerde karşılıklı olarak borç doğurmalarına karşın, bu sözleşmelerde tarafların edimlerinin değiştirilmesi söz konusu değildir. Taraflardan birinin edimi diğer tarafın edimi karşılığında bulunmamaktadır. Örnek karşılıksız vekalet akdi, ariyet akdi gibi. *Başlıca edim bir taraflı olmakla beraber, karşı tarafa sırf bu amacını gerçekleştirmek veya bu edimin gerçekleşmesini sağlayacak giderlerin karşılanması için borç düşüyorsa, bu türlü edim veya borçları kapsayan sözleşmeler eksik iki taraflı sözleşmeler denir. Ör: ariyet sözleşmesi, vekalet sözleşmesi*

C-Çok taraflı sözleşmeler:

Çok taraflı sözleşmeler, çok taraflı borç doğuran sözleşmelerdir. Bu sözleşmedeki tarafların her biri borç altına girer. Bu sözleşmeleri taraflar ortak bir amacı gerçekleştirmek için yapar. Bu amaçla sözleşmeye katılanlar borçlarını değiştirme niyeti olmadan birbirlerine karşı borç altına girerler.

Borçlar kanununda ve ticaret kanununda düzenlenen ve ikiden çok tarafa borç yükleyen sözleşme tipi şirkettir. Ancak bazı şirketler sadece iki taraflı da olabilir. Örneğin Borçlar Kanununda yer alan adi şirket sözleşmesi iki veya daha çok kimseler arasında kurulabilir. Ticari şirketlerden kollektif ve komandit şirketlerle limited şirketler de böyledir. Buna karşı, yine ticaret şirketlerin anonim şirket ile sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket kurucuları 5 kişiden az olamaz. Bunun yanında kooperatif şirketin kurulması için en az yedi kurucuya ihtiyaç vardır.

Bir sözleşmenin iki tarafından biri, iki ya da daha çok (borçlu) kişiler grubundan meydana gelse bile , bu sözleşme iki taraflı sayılır. Ör: bir mala müştereken sahip 3 kişi bu malı iki kişiye satsalar, bu satım sözleşmesinde 5 taraf değil iki kişi vardır.

3-Karışık sözleşmeler

Kanunun çeşitli sözleşme tiplerinde öngördüğü unsurların kanunun öngörmediği tarzda bir araya getirilmesidir.

Bu sözleşmenin çeşitleri:

a-Çifte tipli karışık sözleşmeler:

Bu tip sözleşmelerde değişik sözleşme tiplerine ait edimler birbirleriyle değişim, mübadele ilişkisi içerisindedirler. Arsa payı karşılığı kat yapımı sözleşmesi, kira karşılığı ders verme sözleşmesi, burada hizmet sözleşmesi ile kira sözleşmesi iç içe girmektedir.

b-Kombine sözleşmeler:

Taraflardan birisi çeşitli tiplere özgü birden fazla edimde bulunma, diğeri ise tek bir edimi yerine getirme, çoğunlukla bir miktar para ödeme borcu altına girer. Örneğin otelcilik sözleşmesi, pansiyon sözleşmesi gibi.

TEMEL SÖZLEŞME PRENSİPLERİ:

Hukuk düzeninin sınırları içerisinde bir sözleşmenin konusu sözleşmeyi yapanlar tarafından yasaların sunduğu serbesti içinde diledikleri şekilde belirlenebilir. Yasalardaki emredici hukuk kurallarına, ahlaka, kamu düzenine yada kişilik haklarına aykırı olmadığı sürece iki tarafın yaptığı sözleşme geçerlidir.

a-Sözleşme yapıp yapmama özgürlüğü

Kural olarak hiç kimse bir başkası tarafından belirli bir sözleşmeyi yapmaya zorlanmadığı gibi kendisini de bir başkası sözleşme yapmaya zorlayamaz. Ancak hukuk düzeni değişik nedenlerle bu kurala istisnalar getirmektedir. Örneğin OLMUKSA için böyle bir şart vardır. **4072 sayılı Tüketicinin korunması hakkında kanuna göre “satıcı malını satın almak isteyen tüketiciye satmaktan kaçınamaz ve satılmadığı halde malı başkasına satılmış gibi gösteremez.”**

b-Sözleşmenin tarafını seçme özgürlüğü:

Hiç kimse ille de başka bir kişiyle sözleşme yapmaya zorlanamaz. Kişiler diledikleri şekilde diledikleri kişiyle sözleşme yapma hakkına sahiptir.

c-Sözleşmenin biçimini seçme özgürlüğü:

Borçlar Kanunu 11’ e göre bir sözleşmenin geçerli olabilmesi için belli bir şekilde yapılması gerektiği, yasada belirtilmediği sürece, sözleşmenin yanları sözleşmeyi diledikleri biçimde sözlü – yazılı – resmi – yapma özgürlüğüne sahiptir.

d-Sözleşmeyi ortadan kaldırma ve içeriğini değiştirme özgürlüğü:

Sözleşme yapan kişiler, özgür iradeleriyle anlaşarak sözleşmeyi istedikleri zaman ortadan kaldırabilir yada değiştirebilirler. Ancak sözleşme yapan her iki tarafın bu konuda anlaşmış

olmaları gerekir. Taraflardan yalnızca biri, ortada haklı bir neden yokken kendiliğinden sözleşmeyi sona erdiremez yada değiştiremez.

e-Sözleşmenin tipini seçme özgürlüğü:

Bazı sözleşmeler yasalarda düzenlenmiştir ve taraflarda bu sözleşme tiplerinden dilediklerini seçebilirler. Bazen de yasada düzenlenmemiş bir sözleşmeyi kendileri oluşturabilmektedirler.

-Yasada düzenlenmiş bir sözleşme tipini seçme özgürlüğü:

Yasada düzenlenmiş bulunan bir sözleşme tipini seçen taraflar, o tipi seçmiş olmakla birlikte sözleşmenin zorunlu öğeler dışındaki içeriğini ve koşullarını diledikleri biçimde kararlaştırabilirler. Örnek: Borçlar Kanununda düzenlenmiş bulunan satım sözleşmesinde taraflar satış parasının miktarını, yerini, zamanını, ödeme biçimini ve malın özelliklerini diledikleri şekilde kararlaştırabilirler.

-Yasada düzenlenmemiş bir sözleşme tipini seçme özgürlüğü:

Kişiler yasada hiç düzenlenmemiş olan ve salt kendi buluşlarıyla ortaya koydukları o güne dek hiç duyulmamış bir sözleşmeyi yapabilecekleri gibi daha önce başkalarınca yapılmış böyle bir sözleşmenin benzerini de yapabilmektedirler. Yahut taraflar yasada düzenlenmiş birkaç sözleşme tipini bir sözleşmede birleştirerek bunlardan oluşan birleşik bir sözleşme yapabilirler.

f-Sözleşmenin içeriğini belirleme özgürlüğü:

Sözleşme yapan kişiler yapmış oldukları sözleşmenin içeriğini de diledikleri gibi belirleyebilirler.

(SÖZLEŞMENİN KURUCU UNSURLARI)

1.Taraflar Ehil Olmalıdır: Bir hukuki işlemin sıhhatli olması için kişi ya da kişilerin temyiz kudretine sahip olması gereklidir. bunun yanında kişilerin kısıtlı olmaması gereklidir. kısıtlı olmaktan kasıt mahkeme kararıyla vesayet altına alınanlar ile reşit olmayan kişiler kastedilir.

2.Sözleşmenin Konusu İmkansız Olmamalıdır: Sözleşmede taraflardan birinin diğerine taahhüt ettiği edimin imkansız olduğu takdirde, o sözleşme batıldır. Yani hiç kurulmamıştır. Doğal, fiili veya hukuki nedenlerle ifası gerçekleşemez nitelikteki her edim imkansızdır.

Edime ilişkin imkansızlığın, sözleşmenin yapılmasından önce ortaya çıkmış olması ve objektif olması(yani herkes için olması) gerekir.

3.Sözleşme Ahlaka, Adaba Ve Kamu Düzenine Aykırı Olmamalıdır:

4.İrade Beyanlarının Sağlıklı Olması: Bir sözleşmenin kurulabilmesi için her iki tarafın irade beyanına ihtiyaç vardır. Ancak irade beyanları olması yeterli değildir. irade beyanlarının hata, hile,ikrah ve gabinle sakatlanmamış olması gerekmektedir.

5.Muvazaa Olmamalıdır: Bazen taraflar, çeşitli düşüncelerle, yaptıkları sözleşmenin sadece göstermelik olduğunu, gerçekte hiçbir hüküm ifade etmeyeceğini kararlaştırırlar.

Bazen de, taraflar yaptıkları sözleşmenin hüküm ifade etmeyeceğinde değil, içerik ve sonuçlarının başkılığı hususunda anlaşılır. Bunun en bilinen örneği, tarafların bağış hususunda uyuşmuş bulundukları halde başkalarına karşı bir satış sözleşmesi yapmış olmalarıdır.

Örnek: mesela A evini B'ye bağışlamak istiyor ancak mirasçılarının hak iddia etmemesi için bunu satış muamelesi olarak gösteriyor.

SÖZLEŞMENİN UNSURLARI

Bütün sözleşmeler için aranan şartlar: 1-Taraflar ehil olmalıdır.

Hukuki muamele yapmaya ehil olmak demek hukuki muameleyi yapan şahsın temyiz kudretine sahip olması demektir. Temyiz kudreti demek o sözleşmeyi yaparken reşit olması, 18 yaşını doldurması ve yaptığı muamelenin hüküm ve sonuçlarını anlaması ve bilmesi demektir.

Temyiz kudretinden yoksun bir kişinin sözleşme yapması ve bu sözleşmenin geçerli olabilmesi için veli veya vasisinin bu sözleşmeye önceden izin vermesine veya sonradan onaylamasına bağlıdır.

2-Sözleşmenin konusu emredici hukuk kaidelerine, kamu düzenine, genel ahlaka ve şahsiyet haklarına aykırı olmamalıdır. □ Borçlar Kanunu 19, Fıkra 1 de gösterildiği gibi “Bir sözleşmenin mevzu kanunun gösterdiği sınır dairesinde serbestçe tayin olabilir” demektedir. Fıkra 2 de bu sınırlara aykırılık halinde sözleşme hükümsüz sayılacaktır” demektedir. Kamu düzeni yani toplumun menfaatini koruma amacı güden hükümler amaçları itibarıyla emredici hukuk kaidesi niteliğini taşırlar.

Konusu toplumda yerleşmiş ahlaki kurallara diğer bir ifadeyle genel ahlaka aykırı olan sözleşmeler de hükümsüzlük müeyyidesi ile karşılaşılır.

3-Sözleşmenin konusu imkansız olmamalıdır.

Sözleşme yapıldığı sırada sözleşmenin konusunu teşkil eden borçlardan, edimlerden biri objektif olarak imkansız ise sözleşme geçerli değildir. Sözleşmenin geçerliliğine ilişkin imkansızlık sözleşmenin yapıldığı andaki mevcut olan imkansızlıktır. Bu imkansızlığın farkına sonradan varılması sonucu değiştirmez.

4-irade beyanları sıhhatli olmalıdır:

Bundan maksat tarafların teklif ve kabullerinde hata, hile bulunmamasıdır. Bunlardan hata en önemlisidir. Hata sözleşmede, sözleşmenin mahiyetinde, şahısta, miktarda hata olabilir ve hata esaslı bir hata ise karşı taraf sözleşmeyi iptal edebilir. Sözleşmede hile durumunda da aynı sonuçlar doğmaktadır.

SÖZLEŞMENİN KURULMASI:

Sözleşme kavramını izah ederken verilen tarif göz önünde tutulursa bir sözleşme kurulabilmesi için iki veya daha çok şahsın bir hukuki sonuç meydana getirmek üzere karşılıklı irade beyanında bulunmaları ve bu halde beyanların birbirine uygun olması gerektiği anlaşılmıştır.

Bir tarafın karşı tarafa yaptığı teklifin karşı tarafça kabul edilmesiyle sözleşme kurulur. Bir akit tarafın sözleşmeyi kurmak için karşı tarafa yönelttiği irade beyanına icap denir.

İcap: bir teklifin icap sayılabilmesi için hedef tutulan sözleşmenin kurulabilmesi için icabın, hedef tutulan unsurları ihtiva etmesi gerekir. İcap öyle bir teklif olmalıdır ki; karşı tarafın sadece “evet” demesi sözleşmenin kurulmasına olanak tanımalıdır.

İcap, tek taraflı karşı tarafa ulaşması gereken bir irade beyanıdır. Karşı tarafın kabul beyanından önce geri alınabilir.

Yüz yüze yapılan icapta, karşı taraf kabul iradesini derhal göstermez ise, icapta bulunanın icaba bağlılığı sona erer.

Yüz yüze olmayan icapta, bu icabın karşı tarafa ne kadar süre içinde ulaştığı ve cevabın da icapta bulunana ne kadar süre içinde ulaşacağı maddi olayın koşullarına göre hesap edilir. Bu makul sürelerin sona ermesinden sonra icapta bulunanın bağlılığı sona erecektir.

1-İcap

a-Bir sözleşmeyi meydana getirmek amacıyla bir şahsın teklifini ihtiva eden ve karşı tarafa yöneltilen irade beyanıdır. İcap sözleşmede alacaklı olan şahıs tarafından yapabileceği gibi borçlu olacak kişi tarafından da yapılabilir. İcap ve kabulü ayırmada en önemli şey onu yapanın şahsı değil, irade beyanının zaman itibarıyla önce yapılan beyan olmasıdır. **Önce yapılan irade beyanı icaptır.**

b-İcap yöneltilmesi gerekli bir irade beyanıdır.

c-İcap karşı tarafın kabulü ile akdin kurulmasının arzu edildiğini açıklayan bir irade beyanıdır. Bunun için önemli olan BK madde 7/2 de belirtilen “**tarife ve cari fiyat irsaliyesi icap teşkil etmez**” bunlar icaba davettir.

İcabın Bağlayıcılığı:

İcap karşı tarafa sözleşmeyi yapma imkanı verir ve icapta bulunan buna engel olamaz. Böyle bir edimin meydana gelebilmesi için hukuki muamelelerde aranan geçerlilik şartları ve sözleşmenin esaslı unsurlarını içermesi gerekir.

İcabın geri alınabileceği haller:

1. İcap hazır bir kişiye yapılmışsa o şahıs icabı hemen öğreneceği için icabı geri almak mümkün değildir. 2. Süreli icap yapılmışsa sürenin dolmasından sonra icap geri alınabilir. 3. İcabı yapan kabul haberi kendisine gelene kadar icabından dönebilme hakkını saklı tutmuşsa icabını geri alabilir.

Bağlayıcılığın sona ermesi:

a-İcabın reddedilmesi (icabın kabul edilmediğini bildiren bir irade beyanı) **b-Kabul zamanının gecikmesi**

(Kabul için öngörülen zamanın geçmesi de icabın bağlayıcını sona erdirmektedir.

2-Kabul:

Yapılan bir icaba karşılık muhatap tarafından icabı yapana yöneltilen ve sözleşmeyi yapma arzusunu kesin olarak ifade eden irade beyanıdır. *Muhatapça yapılan ve sözleşmenin icaba uygun olarak kurulmasına onay veren irade açıklamasına kabul denilir.*

Bu kabul beyanı, icapta bulunana ulaşmadan önce geri alınabilir. Karşı tarafa ulaştığı anda ise sözleşme kurulmuş olur.

a-Kabul, kendisine icabın yöneltildiği şahıs tarafından yapılır. **b-Muhatabın icabı yapana** yönelttiği irade beyanıdır. **c-Muhatabın beyanı** icaba uygun olarak sözleşmeyi meydana getirme arzusunu kesin olarak ifade etmelidir. □ Buradaki en önemli sorun icabın yapıldığında karşı tarafın susmasıdır. Kural olarak susma bir irade beyanı değildir ve icaba karşı bir cevap vermeyen (susan) muhatap icabı kabul etmiş sayılmaz. □ Kısaca icabın karşı tarafa ulaşması ve karşı tarafın kabul etmesi ile sözleşme meydana gelmiş sayılır.

ŞEKLE BAĞLI SÖZLEŞMELER:

Şekil özellikle şekil zorunluluğunu öngören hukuk normunun koruma amaç ve alanı özel koruma ve genel koruma amaç ve alanı olmak üzere ikiye ayrılır. Özel korumanın amacı tarafların menfaatini korumaktır. Genel korumaya ise tarafların □ dışındaki üçüncü kişilerin menfaati girdiği gibi kamu menfaati de girer. Borçlar Kanununda düzenlenenler genelde özel koruma amacı güden şekli kurallardır. **Amaç hukuki güvenliği sağlamaktır.**

Türk hukukunda ana prensip, sözleşmelerin belli bir şekle tabi olmamasıdır. Bunun anlamı sözleşmelerde iradi serbestisi ilkesinin geçerliği olduğudur. Bu da, sözleşmenin tarafların ahlaka, adaba ve kamu düzenine aykırı olmadığı sürece şartlarını ve şeklini istedikleri gibi tayin edebilmeleri anlamına gelmektedir.

Şekle bağlı sözleşmelerde, kanunda belirtilen şekil şartına uymamak sözleşmenin kurulmadığı anlamına gelir. Böyle bir sözleşme batıldır(yani hiç yapılmamış sayılmaktadır.)

Şeklin faydaları:

1- Şekil sözleşmeye kesinlik sağlar □ 2- Şekil sözleşmeye açıklık getirir. □ 3- Şekil şartı ispat, güvenlik ve kolaylığı getirir. 4- Şekil tarafları düşünmeye sevk eder. □ 5- Aleniyet ve güven sağlar. □ 6-Şekil sözleşmenin yorumunu kolaylaştırır.

Şeklin Sakıncaları:

Sadece zarar açısından sözleşmenin muamelelerinin yapılmasını, yerine getirilmesini geciktirir. Ekonomik yönden pahalıdır. □ Borçlar hukuku şekil serbestisi ilkesini kabul edilmiştir. Borçlar Kanunu 11' e göre **"Sözleşmenin sıhhati kanunda açıklık olmadıkça hiçbir şekle tabi değildir"**.

İstisnai durumlardan bir tanesi gayrimenkulün satışı işlemi şekle bağlı bir işlemdir.

Şekiller: □ 1-Amaçlarına göre şekil şartları □ a-Geçerlilik şartı □ b-İspat şartı □ -Kanuni şekil: (Kanunun öngördüğü) gayrimenkulların satışı gibi. -İradi şekil: (Tarafların öngördüğü şekil şartı) Örnek olarak **BK 16 " iki taraf kanunen özel bir şekle bağlanmamış olan bir sözleşmeyi özel bir şekilde kararlaştırmışlarsa bu şart gerçekleşmeden sözleşme onları bağlamaz"** demektedir.

2-Yapılış tarzına göre şeklin türleri:

a-Adi yazılı şekil:

Sözleşmelerde şekilden bahsedildiği zaman adi yazılı şekil kuraldır. Bu şekilde sadece imzanın el yazısı ile olması gerekir ve sözleşme bir metin haline getirilmelidir. Metin el yazısı ile olabilir. Ayrıca Borçlar Kanunu 13/1' e göre yazılı olması gereken sözleşmelerde borç altına girenlerin imzalarının bulunması zorunludur. Temsil veya vekalet ilişkisi ile yapılan hukuki sözleşmelerde mümessil veya vekilin senet metninin altına kendi adını koyarak imzalaması yeterlidir.

b-Resmi yazılı şekil:

Bazı hukuki muameleler resmi makamlar önünde ve resmi bir memurun katkısı ile yapılır. Bu tip hukuki muamelelere uygulanan şekle resmi şekil denir. Adi yazılı şekil özel kimseler tarafından gerçekleştirilirken, resmi yazılı şekil resmi memurla birlikte gerçekleştirilir. -Noter

-Tapu sicil müdürü -Diğer resmi makamlar

c-Resmi Sicillere Tescil:

Bazı sözleşmelerin geçerliliği kanun icabı tutulan resmi sicillere tescile bağlı olabilir. Bu durumda söz konusu muamele sicile tescil edilmedikçe geçerlik kazanamaz. Evlenme muamelesi ,trafik sicili gibi.

d-İlan:

Belli bir durumun veya işlemin üçüncü kişilerin bilgilerine sunulması amacıyla herkesin duyabileceği bir şekilde açıklanmasıdır.

“ Resmi sicil ve senetler aksi ispat edilinceye kadar doğru sayılır.”

Şekil Şartına Uymamanın Sonuçları:

Konunun öngördüğü şekle uyulmadan yapılan bir sözleşme geçerli değildir. Borçlar Kanunu m.11' e göre kanunun öngördüğü bir şeklin kapsam ve sonuçları hakkında başka bir hüküm konulmamışsa bu şekle uyularak yapılan sözleşme geçerli değildir.

SÖZLEŞMEDE TEMSİL:

Bir kimsenin hüküm ve sonuçları başka bir sahsın hukuki alanında doğmak üzere o sahsın ad ve hesabına hukuki muamele yapma yetkisine temsil denir. Yapılan muamelelinin tarafı doğrudan doğruya temsil olunan kişidir. Şahsa sıkı sıkıya bağlı haklarda (evlenmek) temsil uygulanmaz. **Temsil yetkisi veren şahsa temsil olunan, temsil yetkisini kullanarak hukuki muamele yapan şahsa temsilci denir.**

TEMSİLİN ÇEŞİTLERİ:

A-Doğrudan Doğruya Temsil:

İkinci bir işleme gerek kalmaksızın yapılan hukuki muamele hüküm ve sonuçları doğrudan doğruya temsil olunan şahsın hukuki alanında doğuyorsa burada doğrudan temsil söz

konusudur. Örneğin bir satım sözleşmesinde alıcı bu muameleyi bir mümessil vasıtasıyla yapmışsa satım sözleşmesini kendisi yapmış gibi malın kendisine verilmesini isteyebilir.

B-Dolaylı Temsil:

Dolaylı temsil ise kısaca kendi adına başkasının hesabına hareket etmeyi içerir. Sözleşmeden doğan haklar ve borçlar önce mümessilde daha sonra ikinci bir işlemle temsil olunana devir ve nakledilir.

C-Aktif Temsil–Pasif Temsil:

Doğrudan doğruya temsil ilkesinde mümessil temsil olunan adına irade beyanında bulunabiliyorsa (örneğin sözleşme için icap) aktif temsil yetkisi yok, sadece kendisine yöneltilen beyanları kabule yetkili ise pasif temsil denir.

D-İradi Temsil–Kanuni Temsil:

Temsil olunanın irade beyanına dayanan temsile iradi temsil denir. Temsilin dayanak ve kaynağı hukuki muameledir. BK' nın düzenlediği temsil genelde iradi temsildir. Mümessil hukuki muameleyi yaparken başkası adına hareket ettiğini karşı tarafa bildirmeli, bunu beyan etmelidir. Temsil olunanın bunu açıklamak şartı yoktur.

Kanuni temsil, temsil olunanın iradesine değil kanuna dayanır. Burada temsil olunanla temsilcileri arasındaki ilişkiyi doğrudan doğruya kanun kurmaktadır. Örneğin: Vekalet kanuni temsile örnektir. Temsil yetkisinin verilmesi ilke olarak hiçbir şekle bağlı değildir. Yetki sözlü olarak verilebileceği gibi yazılı olarak da verilebilir. İstisnai olarak vekaletname ve taşınmaz malların satışında temsil yazılılığa bağlıdır. **Noterlik Kanunu m.84**

Mümessilin muamele ehliyetine sahip olması şart değildir. Sadece temyiz kudretine sahip olması yeterlidir. Temsil yetkisinin kapsamı zaman, yer, kişi yönünden sınırlanabilir.

TEMSİLİN SONA ERMESİ:

1-Temsil yetkisinin kısmen veya tamamen geri alınması, 2-İstifa, 3-Ölüm, gaiplik, fiil ehliyetinin kaybolması, 4-İflas,

5-Tüzel kişiliğin kaybı, 6-Yetkiyle verilen sürenin veya işin bitmesi.

Temsil yetkisi sona eren mümessil temsil olunan adına ilke olarak hiçbir hukuki muamele yapamaz. Yapılan muameleler temsil olunanı bağlamaz. Yetkisiz bir temsil ile yapılan hukuki muamele temsil olunanın o hukuki muameleye onay vermesi dışında geçerlik kazanmaz.

TESELSÜL:

BORÇLULAR ARASINDA TESELSÜL

Birden fazla kişi alacaklıya karşı aynı sebepten dolayı ve her biri borcun tamamı için “asıl borçlu” sıfatıyla borçlu olurlarsa, müteselsil borçtan bahsedilir. Demek ki, müteselsil borçlarda alacaklı, borcun ifasını borçluların hepsinden veya bir kısmından ya da yalnız birinden isteyebilir. Aynı zamanda alacaklı, borçluların birinden veya bir kısmından alacağının belli bir payını isteyebileceği gibi tamamını da isteyebilir. Ne var ki, borç tamamen ödeninceye kadar borçluların hepsi – kısmen ifada bulunanlar dahil- ifa ile yükümlü olmakta

devam ederler.

ÖR: A'ya karşı B,C ve D 1 milyar lirayı müteselsil borçlu sıfatıyla taahhüt ederlerse, sözü edilen 3 kişiden her biri sanki tek başına borçlu imiş gibi (A) ya karşı 1 milyar lira ödemekle yükümlü olur.

Alacaklı, borçluların hepsini birden takip veya dava edebileceği gibi, bunların içinden dilediği birini veya bir kaçını da takip veya dava edebilir. İşte, alacaklının, borçlulardan dilediğini ya da dilediklerini, ifa istemine muhatap tutabilmesi, onun bir seçim hakkına sahip bulunduğunu gösterir. Alacaklının bu hakkı borç tamamen ödeninceye kadar devam eder.

Alacaklının, ifayı borçluların birinden istemesi, ya da yalnız onu dava etmesi veya ifaya mahkum ettirmesi, diğer borçluları borçtan kurtarmaya yetmez. Diğer borçluları ifa yükümünden kurtaran şey, ifa istemine muhatap olan borçlunun ifada bulunmasıdır; sadece mahkum olması değil. Kısaca, alacaklı, borçlulardan birini takip veya dava ettikten, hatta onu mahkum ettirdikten sonra bile-ifayı tamamen elde etmedikçe- diğer borçlulara başvurma hakkını muhafaza eder.

Alacaklının seçim hakkını kullanabilmesi için, borcun muaccel olması(ödeme zamanının gelmiş olması),9 gereklidir. Akitteki kayıtlara göre, borçluların her birinin borcu farklı zamanlarda muaccel oluyorsa, alacaklı borcun vadesi gelmeyen borçluya müracaat edemez.

Müteselsil borçlulardan herbirinin, borcun tamamını ifa etmekle yükümlü olmaları, alacaklının, alacağın tamamını her borçludan ayrı ayrı isteyebilmesi demektir. Yoksa ayrı ayrı alabilmesi değil! O halde borçlulardan birinin yaptığı ifa oranında borç sona erer. Ancak borcu ödeyen borçlunun, diğer borçlulara rücu hakkı saklıdır.

Borçlunun Durumu:

a-Borçlunun ifa yükümlülüğü ve borçtan kurtulması.

Borçlunun alacaklıyı seçme hakkı vardır ve hangi alacaklıya öderse ödesin borçtan kurtulur.

b-Borcun hükümsüzlük sebebine dayanma:

Şahsına ve borca ilişkin hükümsüzlüğü her bir alacaklıya karşı ileri sürebilmektedir.

c-Borçlunun dilediği alacaklıya ifada bulunabilmesinin sınırı.

Bir alacaklı icraya veya mahkemeye başvurmuşsa borçlu borcunu o alacaklıya ödemekle borcundan kurtulabilir.

ALACAKLILAR ARASINDA TESELSÜL

Alacaklıların birden fazla olduğu durumlarda eğer alacaklıların her biri tek başına borçludan bütün borcun ifasını isteyebiliyorsa ve borçlu karşısındaki alacaklılardan birine ifada bulunmak suretiyle diğerlerine karşı da borçtan kurtuluyorsa, alacaklılar arasında teselsülden söz edilir.

Örnek: Borçlu B on milyon lira ödemek hususunda hem A1 hem de A2 ye borçlanmıştır. gerek A1 gerekse A2 birbirinden bağımsız bir şekilde ve tek başına on milyonun tümünü B' den isteyebiliyorsa ve B bu parayı sadece A1 veya A2 ye ödemekle diğerine karşı da borçtan

kurtulabiliyorsa durum böyledir.

Benzer durumlardan farkı:

1-Eğer alacaklıların her biri borçludan borcun bir kısmını isteyebiliyorsa kısmi alacaklılık vardır. 2-Borçlunun borcu ancak bütün alacaklılar tarafından birlikte istenebiliyorsa kolektif alacaklılık vardır.

Kaynağı:

a-Alacaklılar arasında teselsülün kaynağı, alacak hakkını kazanacak kişiler ile borcu yüklenecek kişi bu hususta sözleşme yapmalıdır. b-Tek taraflı işlemlerden de kaynaklanabilir. (vasiyet alacaklılarının mirasçılara sorumlu olması gibi)

c-Teselsül kanun hükmüne de dayanabilir. (Alt vekile karşı vekilin haiz olduğu hakları müvekkilinde ileri sürebilmesi.

Alacaklılar Arasında Teselsülün Hükümleri:

a-Alacaklılardan her birinin borcu talep ve kabul edebilmesi. b-Alacaklıların tasarruf yetkisi (Borçluların bir alacaklıyla anlaşarak bazı şartları değiştirebilmesi. Ancak bu sadece o alacaklıyı bağlar) c-Alacağın teminatı: Bir alacaklı lehine tesis edilen rehin veya kefalet sadece o alacaklıya aittir. d- Bir alacaklının alacaklı temerrüdüne düşmesi (Diğer alacaklıları etkilemez.)

Bir borcun birden fazla alacaklısı bulunduğu ve bunlardan her biri tam ifayı isteyebildiği takdirde, alacaklılar arasında teselsül vardır.

Alacaklılar arasındaki teselsül ya bir sözleşmeden ya da kanundan doğar. Ör: Gerek kiralayan gerekse kiracı, ikinci kiracıdan (kiracının kiracısından) bir bakıma müteselsil alacaklılardır. Zira her ikisi, kiralananın akde uygun olarak kullanılmasını, ikinci kiracıdan isteyebilirler.

Alacaklılar arasında teselsülün sözleşme ile doğması, uygulamalarda, çok defa vedia, vekalet veya ödünç ilişkilerine dayanır. bir kimseye bir malı veya parayı birlikte emanet edenler, birlikte ödünç verenler veya vekalet sebebiyle temsil edenler, müteselsilen alacaklı olduklarını borçlu tarafla kararlaştırırlarsa, her iki taraf zaman, emek ve masraf kaybını önlemek imkanını bulmuş olurlar. Artık müteselsil alacaklılardan birine yapılan ifa, diğer bütün alacaklılara karşı borçluyu borçtan kurtarır.

Borçlunun da dilediği alacaklıya ifada bulunmak yolunda bir seçim hakkı vardır. Fakat borçlu, alacaklılardan birinin takibine maruz kalmışsa, artık borcunu ona ifa etmelidir. Demek ki, borçluyu takipte önce davranan alacaklı ifayı elde etme şansına sahip olacaktır. Burada takipten maksat dava açılması ya da icra takibi yoluna başvurulmasıdır. Ancak borçlunun alacaklılar arasında seçim yapmak hakkından yoksun kalabilmesi için, lehine yapılan takipten haberdar olması gerekir.

Müteselsil borçlulardan biri, diğerlerinin durumunu ağırlaştıran işlemler yapamasa, müteselsil alacaklılardan biri de borçluya karşı, diğer alacaklıların durumunu ağırlaştıramaz. Özellikle müteselsil alacağı doğuran temel sözleşmenin veya ilişkinin yalnız alacaklı ile borçlu arasında yapılacak anlaşma ile ortadan kaldırılması mümkün değildir.

CEZAI ŞART:

BK. 96 ya göre borcunu ifa etmeyen veya borca aykırı şekilde ifa eden borçlu alacaklının zararını tazmin ile yükümlüdür. Bunun için alacaklı zararını ispat zorundadır. Bu durumla karşılaşmak istemeyen alacaklılar, zararı ispat şartına bağlı olmayan bir müeyyideyi sözleşme ile borçluya kabul ettirebilirlerse kendilerini daha emniyette hissedeceklerdir.

İşte borçlunun borcunu ihlal etmesi halinde alacaklıya ödemeyi kabul ettiği ceza hususundaki anlaşmaya ceza-i şart ve ödenecek cezaya sözleşme cezası denilmektedir. Cezai şartın en önemli işlevi borçluyu doğru dürüst bir şekilde ifada bulunmaya borcunu yerine getirmeye sevk edici, zorlayıcı olmasıdır.

Sözleşme cezası kaynağı daima mevcut bir borç. ilişkisine bağlı bir ek anlaşmadır.

Borçlunun, asıl borcunu ilerde hiç veya gereği gibi ifa etmediği takdirde alacaklıya karşı ifa etmeyi önceden taahhüt ettiği edime cezai şart denir. Cezai şart, asıl borca bağlı olarak v ancak bu borcu ihlali ile doğabilecek ferî bir borçtur.

Ör: satıcı sattığı 10 otomobilin vaktinde teslim edilmemesi halinde bedelsiz bir otomobil daha vermeyi, müteahhit, inşaatı vaktinde bitiremediği takdirde, geç kaldığı her gün için 500 milyon ödemeyi taahhüt edebilir. Bunların hepsi birer ceza-i şarttır.

Ceza-i şart, alacaklının ifayı elde etmek için , borçluya karşı kullanabileceği bir baskı vasıtasıdır. Gerçi, genel olarak borçlu borcunu ihlal ederse, alacaklı onu aynen ifaya veya tazminat vermeye zorlayabilir. Fakat tazminat isteyen alacaklının, hem zarara uğradığını, hem de zararın miktarını ispat etmesi gerekir. Oysa borçlu, cezai şart ödemeyi taahhüt etmişse, artık alacaklı herhangi bir zarara uğradığını iddia etmek zorunda kalmadan, tazminat elde etmek imkanını bulacaktır. Zira cezai şart, borcu ihlali halinde verilmesi gereken, önceden kararlaştırılmış kesin miktarlı bir tazminattır.

Özellikleri

a-Kural olarak her türlü borç için kararlaştırılabilir.(kumar borçları hariç) **b-Her türlü edimin ceza olarak kararlaştırılabilmesi** BK Taraflar sadece cezanın miktarını değil cezaya ilişkin borcun ne olacağını da kararlaştırabilirler. (kanuna ahlaka ve kişilik haklarına aykırı olmamalıdır.) **c-Ferî niteliği:** Kısaca cezai şartın geçerliliği sözleşmenin geçerliliğine bağlıdır. Cezai şartın bağlı olduğu borç geçersizse cezai şart da geçersizdir.

Cezai Şartın Türleri

a-Seçimlik cezai şart

Bazı sözleşme cezaları asıl borcun ifası ile birlikte değil bu borcun ifasından vazgeçilerek bunun yerine istenebilir. Burada BK 158 uygulama alanı bulur. Buna göre hem cezanın ödenmesi hem de asıl borcun ödenmesi istenemez. Ancak bu hüküm emredici, kesin değildir. Taraflar aralarında kararlaştırdıkları sözleşmede borçlu tarafından borcun ifa edilmemesi veya kötü ifa edilmesi durumunda hem tazminat hem ceza ödemeyi kabul etmişse bu geçerlidir.

b-İfayla birlikte istenebilecek sözleşme cezası

B.K.158/2 de sözleşmenin muayyen zamanda veya meşrut mahalde icra edilmemesi durumunda tediye olunmak üzere cezai şart kabul edilmiş ise alacaklı hem sözleşmenin icrasını hem de mevcut cezanın ödenmesini isteyebilir.

c-Dönme cezası

Sözleşmedeki tarafların anlaşarak serbestçe veya her birine veya sadece bir tarafa belli bir bedel ödemek şartıyla serbestçe sözleşmeden dönme hakkını tanıyabilirler. İşte buna dönme cezası denilmektedir. **Cezai şart borçluya borcuna uygun davranmaya sevk edici bir rol oynarken dönme cezası borçlunun borcundan kurtulma kolaylığı sağlar.** Dönme cezası her iki taraf içinde kararlaştırılabilir.

Cezai şart ve kusur

Tazminat isteme hakkını kural olarak borçlunun kusurlu olması şartına bağlayan kanunumuz bununla uyumlu olarak cezai şartın talep edilmesini de borçlunun borca aykırılıkta kusurlu olmasına bağlamıştır. Kusursuz olduğunu ispat borçlunun yükümlülüğü altındadır. □ Bu kanun hükmü de emredici olmadığı için kusur olmadan da borcun ifa edilemediği hallerde ceza ödeneceğinin sözleşme ile kabul edilebilmesi de mümkündür.

Cezai şart ve zarar

a-Zarar bulunmasa da ceza istenebilir b-Cezayı aşan zarar ayrıca borçluya tazmin ettirilebilir.

BORÇLAR KANUNUNA GÖRE SÖZLEŞMELERİN TÜRLERİ

a-Mülkiyetin devri amacını güden sözleşmeler

Bir şeyin mülkiyetinin karşı tarafa kesin olarak geçirilmesi taahhüdü altına girilir. Sözleşme yapıldığı anda mülkiyet karşı tarafa geçmemiştir. Sözleşmenin amacı mülkiyeti karşı tarafa geçirmektir. Üç çeşittir. Satım bağışlama ve trampa.

b-Kullandırma ve yararlandırma amacı güden sözleşmeler

Bir şeyin bir süreliğine karşı tarafa karşılıklı yada karşılıksız olarak karşı tarafa devrini amaçlayan sözleşmelerdir. Kira ariyet ve ödünç sözleşmeleri gibi

c-İş görme amacı güden sözleşmeler

İnsan emeği harcanarak belirli bir işin görülmesi amacını taşırlar. Hizmet ve eser sözleşmeleri gibi.

d-Saklama amacı güden sözleşmeler

Bunlar alacaklıya ait belirli bir eşyanın borçlu tarafından belirli bir süre saklanarak bu süre sonunda alacaklıya geri verilmesi amacını güderler. Otelciye ve hancıya tevdi sözleşmeleri.

e-Güvence veya teminat sağlama amacını güden sözleşmeler

Bu tür sözleşmelerde var olan bir borcun ödenmesi güvence altına almak asıl amaçtır. Başka bir ilişki nedeniyle bir borç vardır. Ve bu borcun ödenmesi güvence altına alınmaktadır. Kefalet ve rehin cezai şart sözleşmeleri gibi.

f-Sonuçları talih ve tesadüfe bağlı borçlar:

Bu tür sözleşmelerde borcun konusu olan edimin ödenmesinin gerekip gerekmeyeceği, bunun kapsamı önceden belli olmayıp büyük ölçüde rastlantıya yada talihe bağlıdır. Sigorta gibi.

g-Ortaklık sözleşmeleri

En az iki kişinin belirli bir ortak amaca ulaşmak üzere emek ve parasal varlıklarını birleştirmeleri sonucunu doğuran sözleşmelerdir. Güdülen amaç ekonomiktir. (Kazanç paylaşmak)

TİCARİ SÖZLEŞMELER

a-Taraflar

Bu sözleşmelerde taraflar alıcı ve satıcı olarak ikiye ayrılmaktadır. Karşılıklı olarak alıcının ve satıcının birbirlerine karşı borçları bulunmaktadır. Alıcının borcu borç konusu edimi yerine getirmek ve satıcının borcu borç konusu şeyin mülkiyetini karşı tarafa geçirmektir *Bir sözleşmede kaç tane taraf var ise her birinin ismi ya da ünvanı ve adresi sözleşmede açıkça belirtilmelidir. Sözleşmedeki sıfatları karışıklığa mahal vermeyecek şekilde açıklanmalıdır.*

b-Konu Ve Kapsam

Satım sözleşmesi tam iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerin en önemlisidir. Ve bunda karşılıklı edimler arasında değiş tokuş ilişkisi bulunmaktadır. BK.182 ye göre **“Satım bir akittir ki onunla satıcı satılan malı alıcının ilzam ettiği semen mukabilinde alıcıya teslim ve mülkiyeti ona nakil eylemek borcunu tahammül eder”**. Daha sade bir tanımla **satım sözleşmesi ,alıcının vermeyi yükümlendiği bir miktar para karşılığı, satıcı yönünden satım konusu malı alıcıya teslim ederek mülkiyeti ona geçirme borcunu doğuran bir sözleşmedir.**

Bir sözleşmede belirtilmesi zorunlu unsurlardan biri de sözleşmenin konusudur. Sözleşmenin ne için yapıldığı çok açık bir şekilde tanımlanmalıdır. Örneğin bir alım satım sözleşmesi söz konusudur. Ancak hangi malın konu olduğu, malın tüm özellikleri hiçbir karışıklığa yer vermeyecek şekilde tanımlanmalıdır. Gerekirse rengi, boyutu, vs. gibi

Bu sözleşmenin temel öğeleri.

1.Satılan mal

Satım sözleşmesini oluşturan bir mal olmalıdır. Parasal değeri olmayan yada başkalarına devredilemeyen şeyler kişilik haklarına giren değerler eşya niteliği de taşısa da satımın konusunu oluşturamazlar. Bu sözleşmenin konusu malın, sözleşmenin yapıldığı sırada, ileride var olması yada satıcının malvarlığında bulunması gerekmez.

2.Satış Parası (Semen)

Mal karşılığı verilecek bedelin bir miktar paradan oluşması gerekir. Eğer mal karşılığı para değil de mal veriliyorsa o zaman satımdan değil trampa sözleşmesinden bahsedilir. Sözleşmeyi yaparken tarafların ille de satış parasının miktarını kesin olarak belirtmeleri gerekmez. **Fakat taşınmaz satımında tarafların fiyatı belirtmeleri gerekir.**

3.Anlaşma

Satım sözleşmesinin tamam olabilmesi için alıcıyla satıcının karşılıklı olarak malla paranın hak satımı söz konusuysa hakla paranın değiştirileceği konusunda anlaşmaları gerekir. Bu koşulun da tamamlanmasıyla satım sözleşmesi kurulmuş olur. □Yukarda saydığımız üç temel öge tamamlanmışsa satım sözleşmesi kurulmuş olur. Taraflar karşılıklı borçların nerede, ne zaman, nasıl yerine getirileceği hususlarını kararlaştırmamış olsalar bile sözleşme kurulmuştur.

c-Mal Bedeli

Alıcının karşı edim olarak ödemeyi taahhüt ettiği bir miktar paradır. Bir mal bedeli kararlaştırılmamışsa satım yoktur. Satımda belirli fiyat mutlaka bir miktar paradır. Mal bedeli Türk Parası veya yabancı para üzerinden karalaştırılabilir. Bu günkü döviz mevzuatı karşısında artık satım parasını dövizle aynen ödenmesinin karalaştırılmasının geçerli olduğu da savunulabilir. Taraflar mal bedeli miktarını kural olarak serbestçe tayin edebilirler. *Sözleşmede, sözleşmeye konu malın bedeli ya da özellikle malın birim fiyatı net olarak belirlenmelidir. Ambalaj maliyeti, taşıma maliyetinin tüm bedelin içinde olup olmadığı net olarak ayırt edilmelidir.*

d-Teslim Koşulları

Bu sözleşmelerde genel olarak teslim satıcının borçlarında düzenlenmiştir. Teslim borcu daha ziyade maddi şeylere ilişkin taşınır mal satımı sözleşmesinde söz konusu olur. Buradaki teslimden maksat satılanın aynen ve vasıtasız olarak alıcının eline geçmesini sağlamaktır. Teslim borcu alıcının yetkili temsilcisine de yapılabilir. Satılan şeyden başka bir şeyin teslimi halinde teslim borcu yerine getirilmiş olamaz. Ve alıcı şeyi teslim almaktan kaçınıp satıcıyı temerrüde düşürebilir. Teslim borcunu ifa edilebilmiş sayılabilmesi için satılanın ayıpsız bulunmasının gerekip gerekmediği hususu, parça borcu veya cins borcu ayrımı yapılarak belirlenmelidir. Teslim borcu teslimin gereğince ifası için zorunlu hazırlıkların ve muamelelerinin yapılmasını da kapsar. Örneğin satıcı malını yabancı bir ülkeye satmışsa gerekli ihracat müsaadelerini de almalıdır. Teslim borcunun satıcıdan başka biri tarafından yerine getirilmesi hususunda teslim zamanı ve teslim yeri konularında genel hükümler uygulanır. Satıcı satılanı gönderirken iyi bir durumda gitmesi için gerekli önlemleri almalı, uygun ambalaj yapmalı, taşıma biçimini ve taşıyıcıyı iyi seçmelidir. Önemli nedenlerin varlığı halinde taşımayı geciktirebilir. BK 185'e göre hilafına adet veya mukavele mevcut değil ise ölçmek ve tartmak gibi teslim masrafları satıcıya aittir. BK186/1'e göre masrafsız teslim şart edilmiş ise, satıcı nakil masraflarını üzerine almış sayılır.

e-Ödeme Koşulları

Satım parasının ödenmesi konusunda tarafların irade serbestisi prensibine göre çok çeşitli ödeme şekillerinden yararlanmak imkanı bulunmaktadır. Bu konuda peşin satımlar , kredili satımlar ve ön ödemeli satımlardan söz edilebilecektir. Peşin satım, alıcı ve satıcının borçlarını hemen yerine getirdikleri satımlardır. Satımın normal şekli de budur Kredili satımlar ise, alıcıya satım parası ödemesi yapmadan satılan malı elde etme imkanı verir. Taksitle satımlarda kredili satımların bir türü olup, burada satım dönemli edimler halinde ödenir. Ön ödemeli satımda ise alıcı malı teslim almadan bedelini ödemeyi borçlanır.

Ödeme sözleşmede kararlaştırılan koşullara uygun olarak satıcıya ödeme anlamına gelir. Yani alıcı satış parasını sözleşmede kararlaştırılan yerde, zamanda ve kapsamda satıcıya vermelidir. Ödemenin ne zaman yapılacağını taraflar aralarında kararlaştırabilirler. Eğer

kararlaştırmamışlarsa mal alıcının eline geçince alıcı da parayı ödemelidir. Nerede ödeme yapılacağını kural olarak taraflar kararlaştırabilirler, kararlaştırmamışlarsa satıcının ikametgahının bulunduğu yerde ödeme yapılır.

Edim, borçlu tarafından taahhüt edilen bir verme' den, bir yapma' dan veya bir yapmama' dan ibarettir. Edimin, taahhüde uygun şekilde yerine getirilmesi ise ifadır. □ Borçlu, neyi borçlanmış ise onu ifa etmelidir. Kural olarak, alacaklısına, borçlandığı şeyden başka bir şey vererek borcundan kurtulamaz.

Borcun miktarı belirli ve borcun ödeme vakti gelmiş ise alacaklı kısmi ifayı kabul etmek zorunda değildir. Kısmi ifayı reddedip borcun tamamının ifasını isteyebilir. Ancak, edimin tam olarak ve bir bütün halinde yerine getirilmesinde bazen alacaklının kayda değer bir menfaati olmamakla beraber böyle bir ifa borçlu için büyük bir zorluk sebebi olabilir. Böyle bir durumda alacaklının kısmi ifayı reddetmesi objektif iyi niyet kurallarına aykırı sayılmalıdır. Özellikle alacaklıya teklif edilen ifa, borcun tamamına pek yakın bir kısmı ihtiva ediyor geriye kalan cüz'i kısmın elde edilmesinde özel bir güçlük bulunmuyorsa, alacaklıya red hakkı tanınmaz.

Borçlunun, genel olarak, kısmen ifaya yetkili bulunmadığından bahsettik. Buna karşı, alacaklının kısmi ifayı istemesinde, yine genel olarak, sakınca yoktur. Fakat borçlu, borcun tamamını ödemekte menfaat sahibi ise, alacaklının kısmi ifaya ilişkin istemini reddedebilir. Özellikle borçlu, alacaklıya teslim edilecek malları antrepo vs. gibi bir yerde muhafaza etmek külfetinden tamamen kurtulmak ve ifayı bir kalemde yapmak isterse durum budur. Böyle hallerde borçlu, kısmi ifayı reddederek alacaklıyı borcun tamamı için temerrüde düşürebilir. Üçüncü şahsın borcu ifasında, akdi ve kanuni bir engel yoksa, borçlunun rızası olsun ya da olmasın üçüncü şahsın ifası borcu sona erdirir.

İFANIN ZAMANI

Borcun ne zaman ödeneceği sözleşmede belirlenmelidir. Tarafların, ifayı belli bir zamanda veya belli bir süre içinde yapılmasını tayin etmelerine vade tayini denir. Akitte borçluya ifa için belli bir süre tayin edilmiş ise, vade bu sürenin son gününden ibarettir. Vadesinde ödenmeyen bir borcu, alacaklının faizi ile birlikte tahsil etme hakkı vardır.

İFA YERİ

Sözleşmede ifanın nerede yapılacağı açıkça belirlenmelidir. Eğer bu konuda bir açıklık varsa Borçlar kanunun genel hükümleri uygulanır. □ Ör: para borçları götürülecek borçlardır. Alacaklının ikametgahında ödenir. Borç bir parça borcu ise, yani alacaklıya bir şeyin teslimi gerekiyorsa ifa malın bulunduğu mahaldir.

İFA ETMEMENİN SONUCU TAZMİNAT

Borçlunun kusuru ile ifanın imkansız hale gelmesi üzerine, alacaklı ancak bir zarara uğramış ise, bu zararın tazminini isteyebilir. Buradaki zarar: borca aykırı davranışın etkisine maruz kalan(alacaklıya ait) malvarlığının sahip olduğu değerle, bu malvarlığının borca aykırılık meydana gelmeseydi ifade edeceği değer arasındaki farktan ibarettir.

Burada menfi ve müsbet olarak 2 çeşit zarardan bahsedilir:

Müsbet zarar: borçlu borcunu gereği gibi ifa etseydi alacaklının malvarlığı durumu ne miktarda iyileşecek idiyse, işte bu miktar kadar tazminat ödemelidir. Diğer bir söyleyişle, borcu ifasından alacaklının sağlamış olduğu menfaat ifa menfaatidir. Bu menfaatin ifa

etmeme yüzünden elde edilememiş olmasından doğan zarar, müspet zararı ifade eder.

Menfi zarar: meydana gelmeyen ve hükümsüz kalan bir sözleşmenin, hüküm ifade edeceğine güvenmekten doğan zarardır. Diğer bir deyişle, burada sözleşme yapılmıyaydı meydana gelmeyecek olan zarar bahis konusudur.

f-Malın Sevki

Satılan, ifa zamanında akdi veya kanuni ifa yerinden başka bir yerde bulunuyorsa satıcının onu ifa yerine göndermesi asli bir borcudur. Fakat alıcı ifa yerinden başka bir yerde bulunabilir ve satıcı ile aralarındaki sarıh veya zımnî bir anlaşma yahut teamül gereğince satılan şeyi gönderme borcu doğabilir. Bu durumda da satılanın ifa yerinden başka bir yere gönderilmesi borcu satıcının bir yan borcudur.

g-Gecikme Cezası

Gecikme cezası hem satıcı hem de alıcı açısından söz konusu olabilir. BK 187-188 de ticari sözleşmelerdeki gecikme cezasının özellikleri şu şekilde belirlenmiştir;

1.Kesin vadeli işlem karinesi: Ticari muamelelerde teslim için bir zaman tayin edilmiş ise teslimin o gün yapılması veya borcun ifa edileceği gün tayin edilmiş ise o gün borcun ifa edilmiş olması gerekmektedir. Aksi taktirde ticari satımlarda satıcı geciken taraf ise alıcının teslim isteminden vazgeçerek teslim edilmeme nedeni ile tazminat isteyebileceği kabul edilir. Ve bunu derhal satıcıya bildirmelidir. Bu durum aşağıda 2-3 maddelerinde belirtilen hususların tersidir.

2.Alıcının teslim talebinden vazgeçerek ifanın yerine getirilmemesi nedeni ile tazminat talep edebileceği karinesi

3.Alıcının kendi edimini yerine getirmeksizin mütemerrit satıcıdan tazminat talep edilme imkanı:Ticari satımda ifadan vazgeçerek müspet zararın tazminini isteyen ya da istediği var sayılan alıcı BK 188hükümleri gereğince tazminat hakkına sahip olur.

Bu karinelerin ışığında taraflardan biri gecikirse öteki taraf uygun bir süre belirleyerek bu süre içerisinde borcun ödenmesini ister.□Alıcı da aynı yola başvurmaldır.Satıcı malı teslim etmezse alıcı üç seçenekten birini kullanabilir.

a.Alıcı malın teslim edilmesini ve ek olarak gecikmeden doğan zararın ödenmesini,
b.Alıcı malın tesliminden tümü ile vazgeçerek malın teslim edilmemesi dolayısıyla doğan zararını,□**c.Sözleşmeyi fesh ederek sözleşmenin sonuçlar doğuracağına inanması dolayısıyla, uğradığı zararları isteyebilir.**Eğer alıcı ikinci veya üçüncü seçenekten yararlanmak isterse bunu derhal satıcıya bildirmek zorundadır.□Peşin satımlarda, alıcının geciken taraf olması durumunda yani satış parasını ödememe halinde satıcı hiçbir işleme gerek kalmaksızın sözleşmeyi feshedebilir. (BK211) Bunu derhal alıcıya bildirmelidir. Vadeli satışlarda ise sözleşmeyi feshedebilmek için bu hakkı önceden saklı tutmuş olması gerekmektedir. Yoksa yalnızca satış parasının ödenmesini ve gecikme dolayısıyla uğradığı zararı isteyebilir.

h-Ambalaj

Sözleşmeye konu malın ne şekilde ambalajlanacağı, ilerde mala gelebilecek hasarı ve bu hasardan doğan problemleri önlemek için zorunludur.

Alacaklı için malın ambalajlama şartların belirlenmesi daha önemlidir. Mala hasar gelmemesi için, malın özelliğine göre ambalajlama yapılması gereklidir.

Satıcı, ambalajlama maliyetini yüklediği zaman bunu en aza düşürmek için en ucuza mal olacak bir ambalajlama yöntemini seçecektir.

I-Hasar-Garanti

a-Garanti:

Kural olarak satıcı alıcının açık talimatı olmadıkça, satılanı sigorta ettirme zorunluluğunda değildir Ancak bu hususta icabında alıcıdan talimat istemelidir. Teamül veya iyi niyet kuralları gereği satıcının satılanı kendiliğinden sigorta ettirme zorunda olacağı durumlarda gerçekleşebilir. Satıcı satılanın gönderildiği yere iyi bir durumda varması için gerekli önlemleri almalı, taşıma biçimini ve taşıyıcıyı iyi seçmelidir. Önemli nedenlerin varlığı halinde taşımayı geciktirebilir.

Bir kimsenin ferî olmayan bir mukavele ile başkasına bir teşebbüsün belirli bir sonuca ulaşacağını garanti etmesidir. Garanti sözleşmesi ile garanti veren, garanti alandan bir ivaz elde etmek için değil, fakat onu bir teşebbüse sevk etmek gayesi ile, müstakil olarak teşebbüsün tehlikesini üzerine alır.

Garanti sözleşmesi tek tarafa borç yükleyen bir sözleşmedir. □ Garanti veren, borçlu olup olunmadığına ve kabili icra bulunup bulunmadığına bakılmaksızın borçlunun edimini yerine getirmesinden sorumlu olmayı yükümlenir. Burada garanti veren, kusursuzluk imkansızlık sebebiyle sorumluluktan kurtulduğu, asıl borç ilişkisinin borçlunun iptal hakkını kullanarak ortadan kalktığı, hatta asıl borç ilişkisinin hükümsüz olarak doğduğu durumlarda borçlunun edimini yerine getirmemesinden sorumlu olmayı taahhüt edebilmektedir. □ Banka teminat mektupları bir çeşit garanti sözleşmesi niteliğindedir.

b-Hasar:

Sözleşmenin yapılmasından satım konusu malın teslimine kadar geçen sürede, satıcının elinde olmayan nedenlerle malın ya tümü ile yok olması yada değerini azaltacak derecede kötüleşmesi ve zarara uğraması ve bu nedenle de satım konusu malın alıcıya teslim edilmesinin olanaksız hale gelmesi ya da kararlaştırılandan daha az değerde bir malın teslim edilmesidir. BK 183.halin icabından veya hususi şartlardan mütevellit istisnalar durumunda ,satılan şeyin yararı ve hasarı sözleşmenin yapıldığı andan itibaren alıcıya geçer.

Buradan anlaşılacağı üzere satım konusu mala ilişkin olarak doğacak yarar ve zararlar, sözleşmenin kurulduğu anda alıcıya geçer. Sözleşme yapıldığı sırada mal teslim edilmemiş olsa bile kural budur. Buna göre sözleşme yapıldıktan sonra ve fakat mal alıcıya teslim edilmeden önce mal telef olsa yada kötüleşse bile, buna alıcı katlanmak zorundadır. Bu kuralın uygulanabilmesi için satıcının kusurlu olmaması gerekir. Satıcı kusurlu ise artık bundan alıcı değil satıcı sorumlu olacaktır. Ancak bu kural emredici bir kural olmadığından taraflar bu kuralın tersini yani teslimden önce zararın alıcıya geçmeyeceğini kararlaştırabilirler. Bu kuralın uygulanabilmesi için satım konusu malın ferdileştirilmesi gerekir.

Hasar, mala arız olan ve onun kırılması, bozulması, kötüleşmesi, telef olması gibi zararlı sonuçlar yaratan zararlı halleri ifade eder.

Dar anlamda hasar: sadece borç ilişkileri açısından kullanılan ve borcun doğumu ile ifası arasında geçen devrede edimin borçluya isnad olunamayan haller dolayısıyla(kusursuz olarak) imkansızlaşması sonucunda ortaya çıkan ve taraflardan birini veya her ikisini tehdit eden bir tehlikeyi anlatmak için kullanılır. Satım sözleşmesinde bu tehlike, satıcı yönünden kendi borcundan kurtulmakla beraber “semeni talep hakkını kaybetmek”, alıcı yönünden ise, satılanı hiç veya sözleşmeye uygun olarak elde edememesine rağmen bedelini ödemek ve dolayısıyla “satılardan veya mukabil edadan yoksun kalmak” şeklinde belirir. Bu çeşit hasara borca ilişkin hasar denir.

HASARIN GEÇMESİ

11 nisan 1980 tarihli milletlerarası emtia satışları hakkında Birleşmiş Milletler Sözleşmesi(Viyana), hasarın geçişi ile farklı esaslar belirlemiştir. Bunlar:

1.Hasarın alıcıya geçmesinden sonra meydana gelen ziya ya da bozulma, onu(alıcıyı), bu olaylar satıcının fiilinden ileri gelmiş olmadıkça, satım parası ödeme borcundan kurtarmaz.

2.Satım sözleşmesi emtianın taşınmasını içerdiğinde ve satıcı emtiayı belirli bir yerde teslim ile yükümlü olmadığında; hasar, sözleşmeye uygun şekilde alıcıya nakil için taşıyıcıya emtianın tesliminden itibaren alıcıya geçer. Satıcının emtiayı belirli bir yerdeki bir taşıyıcıya teslim ile yükümlü olması durumunda, hasar, emtia bu yerde taşıyıcıya teslim edilmiş olmadıkça alıcıya geçmez.

3.Taşıma esnasında satılan mallar ile ilgili olarak, hasar, sözleşmenin kurulması anından itibaren alıcıya geçer. Satıcı, sözleşmenin kurulması anında emtianın bozulduğunu ya da hasarlandığını biliyor ya da bilmesi gerekiyorsa ve bundan alıcıyı haberdar etmemişse, ziya ya da bozulma, satıcının yükümlülüğünde olur.

4.Hasar, alıcıya, çektiği, ya da bunu istenilen zamanda yapmadığında emtianın istifadesine konulduğu ve teslim almayarak sözleşmeye aykırı davrandığı andan itibaren alıcıya geçer.

5.Alıcı, emtiayı, satıcının işletmesinden başka bir yerde çekmekle yükümlü ise; hasar, teslimin yapılması gerektiği ve alıcının bu yerde emtianın konulduğunu öğrendiği anda geçer.

j-Force Majuore

Borçlunun borcu ihlal etmesine mutlak olarak kaçınılmaz şekilde sebep olan harici olaydır. Borçlu borcun ifa edilmemesinin mücbir sebepten kaynaklandığını ispat ederse, borçlu kusuru bulunmadığını ispat etmiş olur ve borcun ifa edilmemesinden sorumlu olmaz. Mücbir sebep, alacağı tedbirle hiç kimsenin borcun ihlalini önleyemeyeceği bir olaydır. Mesela yıldırım düşmesi sonucu fabrikada çıkan yangın gibi.

KUSURSUZ İMKANSIZLIK

Genel Kural:□İfanın imkansız hale gelmesinde borçlunun kusuru yoksa, borç sona erer.Borçlu sorumluluktan kurtulur.□Borçluyu borçtan kurtaran bu imkansızlık, temerrütten önce gerçekleşen imkansızlıktır. Borçlu temerrüde düştükten sonra, ifanın imkansız hale gelmesinde hiçbir kusuru bulunmasa bile, kural olarak sorumlu olur.

KUSURSUZ İMKANSIZLIK HALLERİ

İmkansızlık; kaza ve mücbir sebep gibi dış etkenlerden ileri gelebileceği gibi, ehliyetin kaybı,

sakatlık gibi subjektif etkenlerden de ileri gelebilir.

KAZA

Borçluya ait bir davranışın etkisi altında meydana gelen bir olay dahi, kaza niteliği taşıyabilir. Yeter ki böyle bir fiil işleyen borçlu kusurlu olmasın.

18

Akit yapıldıktan sonra meydana gelen yangın, ithal yasağı, grev, boykot, vs. gibi sebeplerle ifanın imkansız hale gelmesinde kaza rol oynamaktadır.

MÜCBİR SEBEP

Mücbir sebep deyimi çok defa kaza ile eşanlamda kullanılır. □ Mücbir sebep ile kaza, görünüş ve nitelik itibarıyla farklı değildirler. Örneğin yangın olayı hem kaza hem de mücbir sebep olarak ortaya çıkabilir. Aradaki fark daha çok olayın meydana geliş şekli ve şiddet derecesi ile ilgilidir. Öyle ki mücbir sebep kazaya oranla daha büyük bir şiddetle meydana gelir.

Kazadan söz edebilmek için, borçlunun ifayı imkansız kılan olayı önceden görememesi, bu olayın kendisi için aşılmaz, kaçınılmaz ve bertaraf edilemez nitelikte bulunması yeterlidir. Kısaca kazada önceden görülmezlik ve kaçınılmazlık unsurları tamamen subjektiftir. (borçlu bakımındandır.) oysa mücbir sebep, kaçınılması ve bertaraf edilmesi, objektif olarak imkansız bulunan bir olayı ifade eder. Öyle ki ; olay, meydana geliş tarzı bakımından, karşı konulmaz bir şiddetle meydana gelmiş ve ifayı mutlak olarak imkansız kılmıştır.

Mücbir sebep daima harici bir kuvvetin eseridir. O halde yıldırım düşmesi sonucu çıkan bir yangın ve hariçten telkin edilen bir grev mücbir sebep sayılmalıdır.

Mücbir sebebin, nadir olarak meydana gelen olaylardan olması ve basit bir kazaya oranla hesaba katılmasında daha açık bir güçlük bulunması gerekir. Ör: savaş hali. Fakat isyan ve ihtilallerin sık sık meydana geldiği bir yerde bu olaylar mücbir sebep niteliğini kaybedebilir. Deprem için de aynı şey söylenebilir. Bir deprem bölgesinde bu olay çok defa mücbir sebep sayılmayacaktır.

Buradan anlaşılacağı üzere mücbir sebep nisbi bir kavramdır. Bir olay, meydana geldiği yerin, şartların ve zamanın özelliklerine göre mücbir sebep niteliğini kazanabilir ya da kazanamaz.

k-Fesih

Borçlar kanununda fesih şu şekilde düzenlenmiştir. □ 1. Karşılıklı taahhütleri içeren bir sözleşmede, iki taraftan biri borcunu yerine getirmekte gecikirse, diğer taraf borcun ifa edilmesi için uygun bir süre verilmesini hakimden isteyebilir. Bu mehil zarfında borç ifa edilmez ise, alacaklı her zaman borcun ifasını ve uğradığı zarar sebebiyle tazminat talep etme hakkına sahiptir. Ayrıca borcun ifasından vazgeçip borcun ifa edilmemesinden doğan zararını isteme hakkına sahiptir. □ 2. Aşağıda sayılan hallerde borçlu derhal akdi feshedebilir. Alacaklıya her hangi bir süre tanımasına gerek yoktur.

v v Borçlunun hal ve vaziyetinden süre vermenin etkisiz olacağı anlaşılıyor ise, v v Borcun ifası alacaklı için faydasız hale gelmiş ise, v v Akdin hükümlerine göre borç tayin ve tespit edilen bir zamanda ödenmesi gerekiyorsa,

Burada sayılanlar kanunla düzenlenen fesih şartlarıdır. Ancak sözleşme taraflarının, hazırlanan sözleşmenin özel şartlarını dikkate alarak sözleşmenin ne zaman feshedileceğini ve fesih hallerini ayrıntılı olarak düzenlemesi gereklidir. hangi hallerde ne kadar mehil verileceği ya da hangi hallerde sözleşmenin derhal feshedileceği net bir biçimde belirlenmelidir.

BK.'nın genel hükümlerinde fesih nedenleri olarak; **a-BK M.82** Sözleşmeden dönme hakkı; borcun ifa edilmemesi bakımından karşılıklı edimleri içeren (tam iki taraflı) sözleşmelerde ifanın borçlunun aczi sebebi ile tehlikeye düşmesi durumu. Borçlu sözleşmenin yapılmasından sonra aciz haline düşmüşse ve bu hal alacaklının alacağını elde etmesini tehlikeye sokmuşsa, alacağı tehlikede olan taraf karşı tarafa teminat vermesi için münasip bir süre tayin eder. Bu süre içinde teminat verilmezse sözleşme geriye etkili olarak fesih edilebilir. Bu husus BK.'da şu şekilde izah edilmiştir **“Mütekabil taahhütleri muhtevi olan bir akitte akitlerden birinin borcunu edadan aciz olması ve bilhassa iflas veya aleyhindeki haczin neticesiz kalması sebebiyle diğer tarafın hakkı tehlikeye düşerse, bu taraf, lehindeki borcun ifası temin edilinceye kadar kendisine terettüp eden borcun ifasından imtina ve talebi üzerine bu teminat münasip bir müddet içinde verilmediği surette akdi feshedebilir.”**

b-BK M.106-108 -□Borçlu temerrüdü üzerine BK 106-108'de bu borcun alacaklısına tanınmıştır.□BK M.106 “Karşılıklı taahhütleri havi olan bir sözleşmede iki taraftan biri mütemerrit olduğu taktirde diğeri borcun ifa edilmesi için münasip bir mehil tayin veya münasip bir mehilin tayinini hakimden isteyebilir.□Bu mehil zarfında borç ifa edilmemiş bulunduğu surette alacaklı her zaman onun ifasını talep ve teherrür sebebiyle zarar ve ziyan davası ikame eylemek hakkını haizdir; bir de akdin icrasından ve tehhürü sebebiyle zarar ve ziyan talebinden vazgeçtiğini derhal beyan ederek borcun ifa edilmemesinden mütevellit zarar ve ziyarı talep veya sözleşmeyi feshedebilir.” **BK M.108”Akitten rücu eden alacaklı, vaat olunan şeyi vermekten imtina ve tediye eylediği şeyi istirdat edebilir.** Bundan başka borçlu kendisine hiçbir kusurun isnat edilemeyeceğini ispat edemezse alacaklı akdin hükümsüzlüğünden mütevellit zararın tazminini de talep edebilir.”

c-BK M.94-95-

Akdi fesih hakkı bazı şartlarda alacaklı temerrüdü üzerine BK94'de ve borcun ifasına engel bazı sebeplerle BK M.95'de borçluya tanınmıştır. **BK. M.94'e göre; “Borcun mevzuu bir aynın teslimini tazammun etmediği surette eğer alacaklı mütemerrit ise borçlunun temerrüdüne müteallik hükümlere tevfikan, borçlu akdi feshedebilir.”**

BK M.95'e göre “Verilecek şey ve yapılacak iş ne alacaklıya ne de alacaklıya müteallik şahsi diğer bir sebeple mümessiline arz edilemez veya borçlunun kusuru olmaksızın alacaklının şahsında tereddüt olunursa borçlu, alacaklının temerrüdü halinde olduğu gibi tevdi etmek veya akdi fesh eylemek hakkını haizdir. “

Ancak bu hükümler arasında sözleşmeden dönmeyen sonuçları sadece borçlu temerrüdündeki sözleşmeden dönmeye ilişkin BK M.108 hükmünde düzenlendiğinden buradaki sonuçlar niteliğine ters düşmedikçe diğer hükümlere göre sözleşmeden dönme durumlarında da uygulanır.

I-İhtilafların Çözümü

Sözleşmenin tarafları arasında sözleşmeden doğabilecek ihtilafların çözümü hususunu taraflar serbestçe kararlaştırabilirler. Bu husus düzenlenmediği taktirde yasa koyucunun

belirlediği tahkim, icra ve dava haklarını kullanabileceklerdir. *Borçlar kanununun genel hükümlerine göre bir sözleşmeden kaynaklanan dava ve icra takiplerinde sözleşmenin yapıldığı yer mahkemesi yetkilidir. Aynı zamanda aleyhine dava ya da takip açılan tarafın ikametgahı mahkemesi de yetkilidir.*

Genel hükümlerin dışında sözleşme hazırlayan şirketlerin yasal takip aşamasında kendilerine kolaylık sağlamaları açısından şirket merkezlerinin bulunduğu yer mahkemesi yetkili kılmaları kendileri için avantajlı olacaktır. Bu nedenle sözleşmeye koyulacak özel bir hükümle bu sözleşmeden doğan anlaşmazlıklarda hangi mahkeme ve icra dairelerinin yetkili olduğu belirlenmelidir.

m-Yasal Adresler

Bir sözleşmede tarafların yasal adreslerinin belirlenmesi, daha sonra bu sözleşme ile ilgili çıkacak problemlerde yapılacak olan yazışmalar ve tebligatlar açısından önemlidir. Bu nedenle, sözleşmede tarafların yasal adresleri ilerde çıkacak tebliğ problemlerinin engellenmesi açısından önemlidir.

n-Görev ve Yetki

Taraflar arasındaki ihtilaflarda mahkemelerdeki görev ve yetki ayrımı şu şekildedir.

1-Asliye Ticaret Mahkemeleri:Taraflar arasında yapılan sözleşme ticari sözleşme ise bu sözleşmeden doğan ihtilaflarda iş bölümü yetkisi nedeni ile Asliye ticaret Mahkemeleri görevlidir. Yer olarak yetki ise davalının ikametgahı veya sözleşmenin yapıldığı yer mahkemeleri yetkilidir.

2-Asliye Hukuk Mahkemeleri:

Sözleşme ticari sözleşme niteliğini taşıyor ise ihtilaf halinde asliye hukuk mahkemeleri görevlidir. Yer olarak yetki ise davalının ikametgahı veya sözleşmenin yapıldığı yer mahkemeleri yetkilidir.

3-İcra daireleri:□Sözleşmeden dolayı alacağını alamayan taraf borçlu tarafın ikametgahında icra dairelerine başvurabilecektir.

ODAMAN TAŞKIN HUKUK BÜROSU